

KRITIKA

„Hazudik - aki hallgat”

Jobbágy Károly: Háló nélkül című kötetének margójára

Balaszgyarmaton született 1921-ben. A Népszavában debütált tizennyolc éves korában. A diákkori munkásmozgalmi tevékenység után katonai szolgálat, majd hadifogság következett. Az új rendszerben tanári diplomát szerzett, jelenleg is tanít. Első kötete tíz évvel ezelőtt jelent meg Feltámadás címmel. Ezt követte a Hajnali viadal (1956), a Hó és Nap (1962), a Háló nélkül pedig mindössze néhány héttel ezelőtt hagyta el a nyomdát.

Így fest címszavakban a kétszeres József Attila-díjas Jobbágy Károly eddigi életútja. Ennyit talán valamenynyí nógrádinak illik tudni róla, hiszen megyénk szülötte a mai magyar líra egyik jeles képviselője. Jelenleg ugyan Budapesten él, de eltéphetetlen szálaik fűzik emberi és költői eszmélése helyéhez. Költőről lévén szó teljes képet csak versei alapján kaphatunk róla. Költeményeiből az eleven valóság ígészetében égő ember nyugtalan és forró közéleti lírájáról szól. Ars poeticáját a Hó és Nap utószavában így fogalmazta meg: „... egységes a vágy, korunknak, ennek a mozgalmas, rakétát a Holdba repítő, betegségeket legyőző, népeket felszabadító, embereket átforgató kornak — tépelődéseiben, lázongásaiban is — boldog, szüntelen

szolgálata.” Erről tanúskodik az utóbbi évek termését összegyűjtő Háló nélkül című kötete is. De menjünk sorjában.

A könyv fülszövegében a költő üdvözlí az olvasót és neki ajánlja művét. Talán elmaradhatott volna ez a néhány sor, és hasonlóképpen sajnálatos, hogy éppen a címadó vers sikerült gyengébben a többinél, a kritikusi „rosszmájúság” nagy öröme. A valójában szép gondolat — a költő az igazság kiméletlen, dísztelen kimondására teszi fel életét — kifejezésére nem szerencsés hasonlat az artistasors, modorosnak sőt erőltetettnek hat. Az Élet és Irodalom kritikusa „csinnadrattás bevezetőként” említi ezt a verset és ironikusan állapítja meg, hogy utána éjszakai fogfájásról szóló költemény következik. Az olvasó azonban, aki végigolvassa a kötetet megbocsát a félresikerült kezdetért és vitába száll a kötet helyett lényegében egy verset elemző szigorú bírálattal. Vagy talán a költőnek van igaza akkor, amikor Tanács című versében ezt írja:

..... barátot
kritikusokból válogass,
légy szerkesztő, lektor . . . s meglátod
nem lesz a szádon több panasz.

A könyv első fejezete a Fény és tűz, valamint a Vallomás az indulatról, hü bizonyítéka Jobbágy közéleti érdeklődésének. Az igazság nevében bélyegzi meg a „félve kertelőket”, az őszinte szót állítja a „légből-támadt frázisok” helyébe. Fanyar sirató című versében az egyén és a társadalom egymás iránti kölcsönös felelősségéről szól. Protestál a háború ellen (Csak . . . csak; Twist), örül a lét győzelmének (Gyógyulás). Tyereskovához frott versében az asszonyorsó határtalan megbecsülése jut kifejezésre:

Tyereskova!

Nem vagy több, se jobb . . .

**Asszony vagy, bátor társ, örök nő . . .
és nem kivétel.**

Fellini: Nyolc és fél című filmje kapcsán a „nagystílűek mindig friss-ingű autós hadja”, és „a minden terhet magán viselő, meggyengült, fáradt emberek sok milliója” közti ellentétre hívja fel a figyelmet. Hangja közvetlen és mindig szenvedélyes:

Mert e nélkül nincs semmi!

Hít és izgalom nélkül,

indulat pokla nélkül,

semmit se lehet tenni!

A kötet egyik legszebb verse a Vadak közül szelídekhez, amely egyben címadója a következő résznek. Az apját verő fiú, az egymásra tüzes nyíl tekintetet vető sorbanállók, az egymást fojtogató társbérlok, a lányát kínáló cigány és a gyermekét szemébe dobó anya láttán a költő Európa közepén is vadak között érzi magát. A szelídekre apellál, akik esténként „verset hallgatnak, hegedülnek s csak ha esznek, fogják a kését”. A humánus himnusza ez a vers. A Concertó Bartók Bélának, a Madách pedig Az ember tragédiája halhatatlan szerzőjének állít örök emléket. Egy kiállítás képei című versével Korga György, a Versek kútja cíművel pedig Palotai Erzsí művészet

előtt tisztelig. Különösen mély benyomást tesz az olvasóra a Madáchról írott újszerű felfogású költemény, amely a tavalyi centenáriumi ünnepek jegyében született. A „szállni vágyó nemzet” mai prófétája egy évszázadnyi távolból hajtja meg az emlékezés zászlaját a „szívszakasztó dombokkal teli Nógrád” költőóriása előtt.

Jobbágy Károly előző könyveiben is sok szerelmes vers kapott helyet. Ezúttal Minden címszó alatt foglalja egybe e témájú költeményeit. Jobbára a beteljesült, a viszonzott, a munkára ösztönző szerelem hangja szól a sorok közül:

hiteds el te, hogy szállni képes

és hogy röpülni

érdemes;

emelj sugarad pereméhez!

A „Rónai-Vér” a címe a külföldi utazások élményeit versbeöntő ciklusnak. Moszkva, Jaszna-Poljana, Leníngrád, Puskinó, Plovdiv, Kolarovgrád és Velence utcáin bolyongó költő lelkiállapotának, gazdag gondolatvilágának a kifejezői ezek a versek.

Az Egyedül az őserdőben című ciklus zárja a kötetet. A mindennap harcaiba, a gyakori megnemértésbe belefáradt költő önmagát biztató és végül is teljes optimizmusba kitörő szavai nagy akaraterejéről, munka és harcvágyáról tesznek tanulságot. Mint tanár is erre a küzdelemre buzdítja érettségiző diákjait:

Búcsúzkodó, ifjú barátaim!

Rátok is várnak nagy verekedések

az új világ szent barikádjain.

**Szívetek legyen a mienknél merészebb,
vallja már ifjan, mit mi történt értünk,
hogy: igazán csak harcainkban éltünk.**

„Hazudik — aki hallgat” — írja egyik versében. Ő kimond mindent őszintén, belső kényszere az írás, a hétköznapi problémáira való reagálás. Szükségét érzi, hogy versebe fog-

lalja a körülötte alakuló világot. Versei olykor izzanak, lüktetnek. Ez a szenvedélyesség azonban néha oda vezet, hogy az indulat hevében engedményeket tesz a költői szépség rovására. Az őszinte és közvetlen hangnem azonban kárpótol ezért. Példamutató lelkese-dése hovatovább már élcelődésre adhat okot de hite nem hagyja nyugodni:

**Ha fáj is, mondd el! S ez a kor
ölel, mint jóbarátot.**

Előző, Hó és Nap című kötetének egyik önvallomásszerű versében írja:

Csak ami lüktet.

Élet —

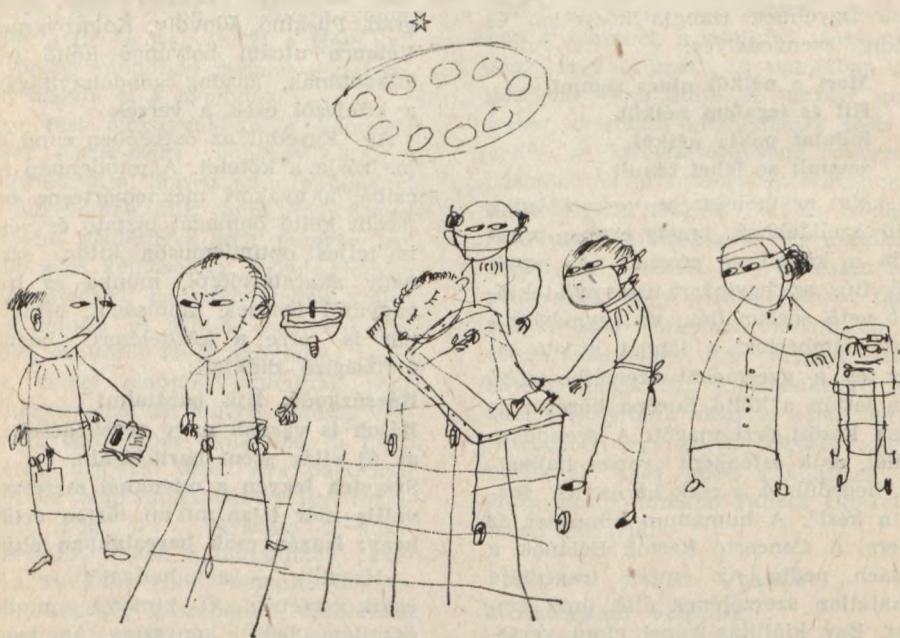
jut dobhártyámig el.

Idézni dermedt képet?

— Egy ízemnek se kell. —

Íme így fogalmazta meg a költő társadalmi, közéleti érdeklődését, amely jelen kötetére is éppúgy jellemző. Nem tért el a sajátmaga által kitűzött programtól. Sőt, költői világa elmélyült, kiteljesedett. A valóság teljes és hű tükrözésében látja feladatát. Egyes szám első személyben írott versei a közösséggel, valamennyiünk örömeivel és gondjával való azonosulását bizonyítják. A valóságkutatás szenvedélye, a szocialista kiteljesedés hatékony költői szolgálatának igénye vezeti tollát. Művészi pályájának jelentős állomása a Háló nélkül című kötet. (Magvető 1965.)

CSONGRÁDY BÉLA

SZATHMÁRI BÉLA rajza